

Lect. univ. dr. OLIVIU PUIE

***Dreptul comerțului internațional în contextul
noului Cod civil, al noului Cod de procedură civilă
și al actelor europene în materie***

*Lucrarea a avut în vedere legislația, doctrina și jurisprudența
existente până la data de 1 noiembrie 2014.*

Lect. univ. dr. OLIVIU PUIE

***Dreptul comerțului internațional în contextul
noului Cod civil, al noului Cod de procedură
civilă și al actelor europene în materie***

Universul Juridic
București
-2015-

Editat de S.C. Universul Juridic S.R.L.

Copyright © 2015, S.C. Universul Juridic S.R.L.

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al

S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOTIT DE SEMNĂTURA ȘI
ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE INTERIORUL
ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PUIE, OLIVIU

**Dreptul comerțului internațional în contextul noului
Cod civil, al noului Cod de procedură civilă și al actelor
europene în materie /**

Oliviu Puie. - București : Universul Juridic, 2015

Bibliogr.

ISBN 978-606-673-509-4

347.7(498)(075.8)

REDACȚIE:

tel./fax: **021.314.93.13**

tel.: **0732.320.666**

e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL

tel.: **021.314.93.15**

DISTRIBUȚIE:

fax: **021.314.93.16**

e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

Abrevieri

alin.	alineatul
apud	citat după
art.	articolul
AVAS	Autoritatea pentru Valorificarea Activelor Statului
B. Of.	Buletinul Oficial, Partea I
BJ	Buletinul Jurisprudenței
BPI	Buletinul Procedurilor de Insolvență
C. Ap.	Curtea de Apel
C. civ. anterior	Codul civil din 1864
C. civ.	noul Cod civil
C. com.	Codul comercial
C. Jud.	Revista „Curierul Judiciar” – serie nouă
C. mun.	Codul muncii
C. pr. civ.	noul Cod de procedură civilă
C. pr. fisc.	Codul de procedură fiscală
c.	contra
Cas.	Curtea de Casație
CEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
CSJ	Curtea Supremă de Justiție (1990-2003)
dec.	decizie
Dreptul	Revista „Dreptul” – serie nouă
ed.	ediția
Ed.	Editura
etc.	<i>et caetera</i> („și celelalte”)
H.G.	Hotărârea Guvernului României
hot.	hotărârea
ibidem	același autor, aceeași lucrare
ICCJ	Înalta Curte de Casație și Justiție
idem	același autor
infra	mai jos
lit.	litera
M. Of.	Monitorul Oficial al României, Partea I
n.n.	nota noastră (a autorului)
nr.	numărul
O.G.	Ordonanța Guvernului
O.U.G.	Ordonanța de urgență a Guvernului
op. cit.	opera citată
p.	pagina
par.	paragraful
passim	în diverse locuri
pct.	punctul
pp.	paginile
PR „Pandectele Române”	Repertoriu de jurisprudență, doctrină și legislație – serie nouă
RDC	„Revista de drept comercial” – serie nouă
RRDJ	„Revista română de jurisprudență”

RRDP	„Revista română de drept privat”
s. civ.	secția civilă
s. civ., cont. adm. fisc.	secția civilă, de contencios administrativ și fiscal
s. com. cont. adm.	secția comercială și de contencios administrativ
ș.a.	și alții (altele)
sent. com.	sentința comercială
supra	mai sus
Trib.	Tribunalul
urm.	următoarele
vol.	volumul

TITLUL I

PARTEA GENERALĂ

Capitolul I

Noțiune. Definiție. Metode de reglementare. Obiect

Secțiunea 1. Noțiune

În doctrina juridică întâlnim denumirea de „drept comercial internațional” sau de „drept internațional privat comercial”. Comisia specializată a Națiunilor Unite în acest domeniu a adoptat la înființarea sa denumirea de „drept comercial internațional”.

Etimologic, termenul de „comerț” provine din latinescul *commercium*, care are semnificația schimbului de mărfuri (*cum merx*)¹, cu precizarea că termenul „marfă” reprezintă produsul muncii umane destinat schimbului prin intermediul vânzării-cumpărării. La romani, expresiile *commercium* și *in commercio* se refereau la ansamblul raporturilor juridice pe care oamenii puteau să le aibă cu privire la bunuri. În opoziție cu noțiunea de *commercium*, la romani opera noțiunea de *extra commercium* (în afara comerțului), care desemna bunurile cu privire la care oamenii nu puteau avea raporturi juridice, fiind vorba despre ceea ce în contextul legislativ actual se numesc bunuri scoase din circuitul civil [art. 136 alin. (4) din Constituția României, republicată].

Se impune, de asemenea, precizarea că în dreptul comerțului internațional, ca, de altfel, în dreptul comercial, în genere, devine aplicabil bine-cunoscutul principiu de drept consacrat în dreptul roman, *accessorium sequitur principale* – accesoriul urmează principalul, în sensul că condiția juridică a unui bun, a unui drept, a unui act, a unui fapt, a unei sancțiuni sau a unei activități, considerată ca fiind principală, se extinde asupra alteia, considerată accesorie². Drept aplicație a acestui principiu în dreptul comerțului internațional poate fi menționat faptul că constituie, de regulă, accesorii ale lucrurilor vândute ambalajele și condițiile de întreținere a mărfurilor, folosite uneori și ca material publicitar, sau documentația necesară pentru certificarea sau folosința lucrului (de exemplu, pentru imobile – din fondul de comerț – extrasul cadastral, titlul de proprietate, iar pentru bunurile mobile certificatul sanitar, dovada fiscală sau vamală, certificatul de origine, instrucțiunile tehnice descriptive sau de întreținere etc.)³.

În dreptul comerțului internațional, noțiunea *commercium* privește și cooperarea economică și tehnico-științifică internațională, care își află concretizarea prin instrumente juridice complexe, în sfera producției materiale și a serviciilor, în domeniul tehnico-științific și în sfera comercializării produselor. *Commercium* desemnează o distribuire organizată de bunuri, care se plasează, în principiu, între producție și consumație, prin punerea lor la dispoziția clienților, în condițiile convenite⁴. Date fiind serviciile care se prestează de către părțile contractante, alături de marfă, care constituie obiect al contractului, uneori se asimilează activității de vânzare-

¹ A se vedea I. Deleanu, S. Deleanu, *Mică enciclopedie a dreptului. Adagii și locuțiuni latine în dreptul românesc*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2000, p. 55.

² *Ibidem*, pp. 9 și 10.

³ *Ibidem*, p. 11.

⁴ *Ibidem*, p. 55.

cumpărare a mărfurilor și cea de vânzare-cumpărare a serviciilor¹. Dar, după cum vom putea constata din cuprinsul lucrării, comerțul nu se reduce numai la activitatea de vânzare-cumpărare, ci el presupune și realizarea altor activități și operațiuni specifice comerțului internațional, pe care le vom expune în cuprinsul lucrării.

Deși unii autori consideră că această noțiune este una mai mult descriptivă, ei au ajuns totuși la concluzia că aceasta este cea mai potrivită, deoarece constată existența unui fenomen, comerțul internațional și realitatea inevitabilă a unui drept adecvat. Extinderea operațiunilor pe care le implică relațiile comerciale internaționale a determinat renunțarea la formalitățile greoaie ale dreptului civil și la garanțiile complicate din acest domeniu.

După cum este bine știut, noul Cod civil aprobat prin Legea nr. 287/2009², adoptând concepția monistă având drept consecință unificarea dispozițiilor dreptului civil cu cele ale dreptului comercial, pune problema existenței acestei discipline, prin raportare la caracterul monist consacrat de noul Cod civil.

Sub acest aspect, în literatura de specialitate³, pornindu-se de la denumirea dată disciplinei care reglementează raporturile juridice care apar în cadrul activității de comerț exterior și cooperare economico-internațională a României, s-a analizat aparenta contradicție dintre monismul noului Cod civil și realitatea existenței științei dreptului comerțului internațional, de o covârșitoare importanță în vremurile actuale, dominate de mondializarea și globalizarea economiei/comerțului.

Astfel, în literatura de specialitate s-a pus problema dacă această materie juridică trebuie să se numească în continuare „dreptul comerțului internațional” sau, prin aliniere la denumirea noii ramuri de drept intern, ar fi mai potrivit să o denumim „drept comercial internațional”, apreciindu-se că, prin particularitățile obiectului său de reglementare, titulatura cea mai potrivită pentru această materie este aceea de „drept al comerțului internațional”⁴. Principalul argument în sprijinul acreditării ideii că denumirea cea mai potrivită este aceea de „drept al comerțului internațional”, și nu de „drept comercial internațional” este acela că dreptul comerțului internațional nu constituie o ramură distinctă în sistemul de drept român, așa cum constituie dreptul comercial intern, ci această ramură de drept (drept al comerțului internațional) are un caracter interdisciplinar, fiind constituită din norme aparținând mai multor ramuri de drept, a căror reunire se justifică prin obiectul lor comun de reglementare, și anume raporturile juridice care apar în cadrul activității de comerț exterior și cooperare economică internațională a României, constatând existența unui fenomen obiectiv și specific – comerțul internațional, *lato sensu* – ce exprimă sintetic ansamblul de norme juridice care îl reglementează⁵.

Normele care compun dreptul comerțului internațional sunt norme materiale de drept comercial, de drept civil și procesual civil, care sunt reunite prin obiectul lor comun de reglementare, și anume raporturile care apar în cadrul comerțului internațional și cooperării economice internaționale. Cooperarea economică internațională reprezintă un sistem de relații de conlucrare între două sau mai multe persoane fizice sau juridice din state diferite, urmărind realizarea prin eforturi conjugate și pe baze contractuale a unor operațiuni complexe, eșalonate pe perioade de timp determinate, în producție sau în sfera neproductivă, în scopul obținerii unor rezultate comune și al unor avantaje reciproce. Relațiile comerciale internaționale sunt

¹ *Ibidem*.

² Legea nr. 287/2009 privind Codul civil a fost republicată în M. Of. nr. 505 din 15 iulie 2011, cu modificările și completările ulterioare.

³ Ș. Beligrădeanu, *Suntem în prezența unei contradicții între concepția „monistă” a noului Cod civil, pe de o parte, și prevederile art. 2557 alin. (2) din același Cod, coroborate cu existența disciplinei juridice a dreptului comerțului internațional, pe de altă parte?*, în *Dreptul* nr. 11/2013, pp. 35-37.

⁴ A se vedea D.-Al. Sitaru, *Dreptul comerțului internațional. Tratat. Partea generală*, Ed. Universul Juridic, București, 2008, p. 105.

⁵ *Ibidem*.

reglementate, după caz, de norme de drept român, de norme de drept ale diferitelor state străine și de norme de drept uniforme.

Astfel, dreptul comerțului internațional fiind o disciplină interdisciplinară, normele care reglementează domeniul complex al contractelor din comerțul internațional sunt norme de drept material. Normele care reglementează modalitatea de soluționare a diferendelor, deci cele care privesc arbitrajul din comerțul internațional, sunt norme de drept procesual.

Secțiunea 2. Definierea dreptului comerțului internațional și raporturile juridice de drept al comerțului internațional

Dreptul comerțului internațional reprezintă ansamblul normelor juridice ce reglementează relațiile comerciale internaționale și de cooperare economică și tehnico-științifică internaționale, în care părțile se găsesc pe poziție de egalitate juridică.

Într-o altă accepție, dreptul comerțului internațional este acea ramură a dreptului ce reglementează raporturile patrimoniale dintre subiectele comerțului internațional și care prezintă caracter de comercialitate și internaționalitate¹.

Rezultă, așadar, că normele dreptului comercial internațional reglementează atât relațiile comerciale internaționale, cât și relațiile de cooperare economică și tehnico-științifică internaționale. De asemenea, normele dreptului comercial internațional sunt atât norme de drept material, cât și norme de drept procesual, vizând arbitrajul din comerțul internațional.

Raporturile juridice ale comerțului se stabilesc între persoane fizice și persoane juridice. Deosebit de complexe, raporturile juridice ale comerțului internațional pot fi grupate în mai multe categorii:

a) raporturi juridice care se stabilesc între state suverane și egale în drepturi, între state și organizații neguvernamentale sau între organizații interstatale, având capacitate de drept internațional. Configurate în sfera economicului, aceste raporturi interstatale se includ în sfera de reglementare a dreptului internațional public;

b) raporturi care se stabilesc între state suverane și comercianți (profesioniști, în accepțiunea noului Cod civil), persoane fizice sau persoane juridice. Referindu-se la politicile comerciale, financiar valutare și vamale ale statelor, aceste raporturi se individualizează prin subordonarea comercianților (profesioniștilor) față de organele competente din fiecare stat. Acestea sunt, așadar, raporturi de drept constituțional, de drept administrativ, financiar sau vamal;

c) raporturi care se stabilesc între un stat și subiecte de drept privat străine. Acestea sunt raporturi patrimoniale semiinternaționale și se realizează în baza acordurilor de investiții străine și a contractelor de concesiune. Ele sunt cuprinse în sfera de reglementare a dreptului internațional aplicabil, care se completează cu anumite reguli de drept public;

d) raporturi care se stabilesc între comercianți (profesioniști) persoane fizice și persoane juridice din diferite state, în calitate de participanți nemijlociți la activitatea de comerț internațional. Aceste raporturi sunt patrimoniale sau personale nepatrimoniale și se caracterizează prin egalitatea juridică a părților. Ele sunt supuse normelor dreptului civil, dreptului comerțului internațional, în conformitate cu distincțiile existente în sistemele juridice naționale.

Secțiunea 3. Metoda de reglementare

Prin specificul său și prin complexitatea raporturilor juridice reglementate, metodele de reglementare în dreptul comerțului internațional pot fi sintetizate, după cum urmează:

¹ A se vedea D.-M. Șandru, *Dreptul comerțului internațional*, Ed. Universitară, București, 2010, p. 10.

a) în raporturile juridice comerciale internaționale este caracteristică poziția de egalitate juridică a părților;

b) în aceste raporturi, statul acționează ca subiect de drept privat *de iure gestionis*, adică de pe poziție de egalitate juridică cu cealaltă parte, care poate fi o persoană fizică sau persoană juridică ce aparține unui alt stat;

c) așadar, prin metoda de reglementare, ca și prin elementele caracteristice, dreptul comerțului internațional cuprinde preponderent norme de drept privat.

Menționăm, de asemenea, că, în organizarea și desfășurarea relațiilor comerciale internaționale, statul nu acționează numai în calitate de subiect de drept privat, ci și în calitate de subiect al puterii publice, *ius imperii*, când reglementează anumite politici financiare sau vamale.

Secțiunea 4. Obiectul dreptului comerțului internațional. Caracteristicile raporturilor juridice de drept comercial internațional

Obiectul dreptului comerțului internațional rezultă din definiția acestei discipline.

Astfel, obiectul dreptului comerțului internațional îl constituie raporturile juridice patrimoniale care au caracter de comercialitate și internaționalitate.

De asemenea, chiar și unele elemente extracontractuale, cum ar fi răspunderea civilă extracontractuală, faptele licite ca izvoare de obligații (gestiunea de afaceri, plata nedatorată, îmbogățirea fără just temei etc.), în măsura în care sunt conexe unor fapte de comerț internațional, intră în obiectul de reglementare a dreptului comerțului internațional.

Din această definiție rezultă și caracteristicile fundamentale ale raporturilor juridice de drept comercial internațional:

a) **Caracterul patrimonial.** Aceste raporturi juridice sunt prin excelență raporturi patrimoniale care se stabilesc între participanții la circuitul economic mondial de valori și cunoștințe. Este de remarcat că drepturile privind atributele de identificare a participanților la aceste raporturi, care în dreptul comun au caracter personal nepatrimonial, când aparțin unui subiect al raporturilor comerciale internaționale, dobândesc un caracter patrimonial. Prin reglementări exprese, încălcarea acestor drepturi este apărută printr-o acțiune patrimonială care poate să îmbrace forma unei acțiuni în contrafacere de concurență neloială sau forma unei acțiuni în daune.

b) **Caracterul comercial.** Comercialitatea reprezintă caracterul unui raport juridic de a fi comercial. Noțiunea de „comercialitate” presupune întotdeauna o anumită calificare, după anumite criterii. Criteriul general de comercialitate prin care se disting actele civile de cele comerciale este cel care are în vedere cauza actelor de comerț și constă în interpunerea în procesul de circulație a mărfurilor și serviciilor cu intenția de a realiza beneficii.

Pentru a stabili dacă un raport juridic are caracter comercial în relațiile internaționale, trebuie cercetate normele sistemului de drept național aplicabile – *lex causae* – potrivit normelor de drept internațional privat. Astfel, pentru caracterul civil sau comercial al unui contract, se interpune *lex contractus*.

Privitor la calificarea comercialității, pornind de la faptul că obiectul dreptului comerțului internațional îl constituie raporturile juridice patrimoniale între persoane fizice și juridice aflate pe picior de egalitate, care prezintă concomitent două caracteristici esențiale, comercialitatea și internaționalitatea, se apreciază în literatura de specialitate¹ că această operațiune aparține fiecărei țări și se face după criteriul propriu, neexistând o normă legală (reglementare) de drept internațional, unică și uniformă, care să statornicească asupra comercialității raporturilor

¹ Ș. Beligrădeanu, *op. cit.*, p. 36.